

Sygn. akt II CSK 587/18

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa Miasta Ł.
przeciwko S. M.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 28 maja 2019 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 24 kwietnia 2018 r., sygn. akt I ACa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 kwietnia 2018 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelację powoda Miasta Ł. od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 23 maja 2017 r. oddalającego jego powództwo przeciwko pozwanemu S. M. o zapłatę kwoty 105.754,11 zł z ustawowymi odsetkami tytułem zwrotu części zwaloryzowanej bonifikaty.

W motywach rozstrzygnięcia podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że żądanie przez powoda zwrotu udzielonej pozwanemu bonifikaty stanowi nadużycie prawa podmiotowego i jako takie nie zasługuje na ochronę. Miał na względzie, że pracownicy powoda, reprezentujący go w kontaktach z pozwanym wskazali beneficjentowi bonifikaty, w jaki sposób powód interpretował obowiązujące wówczas przepisy, jaka była jego utarta praktyka, co do zwrotu bonifikaty, a także zapewnili pozwanego, że w przedstawionych przez niego okolicznościach powód nie będzie dochodził od niego zwrotu bonifikaty. Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że pozwany działał w przeświadczeniu, że pomimo sprzedaży lokalu mieszkalnego przed upływem 5 lat od jego nabycia od miasta, nie będzie zobowiązany do zwrotu bonifikaty, jeśli przeznaczy część tych środków na zakup działki budowlanej. Takie bowiem zapewnienie otrzymał od przedstawiciela powoda. Sąd Apelacyjny podkreślił, że pozwany nie tylko nie zataił przez powodem zamiaru sprzedaży nabytego z bonifikatą mieszkania, ale wręcz poinformował przedstawicieli powoda o zamiarze przeznaczenia uzyskanych w ten sposób środków na zakup działki budowlanej oraz uzyskał od nich zapewnienie, że jest to możliwe bez konieczności zwrotu bonifikaty.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powoda. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne w postaci konieczności odpowiedzi na pytanie dotyczące możliwości i granic stosowania art. 5 k.c. do roszczenia o zwrot bonifikaty za zbyty lokal mieszkalny. W jego ocenie regulacja ta wywołuje rozbieżności w orzecznictwie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu

Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/04, nie publ.). Skarżącego obciąża obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji jurydycznej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne wraz z podaniem doktrynalnego lub orzeczniczego źródła tych wątpliwości. Ponadto, ze względu na publiczne cele, jakie ma do spełnienia rozpoznanie przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej, skarżący powinien także wykazać celowość dokonania wykładni przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia tych wymagań. Przedstawione we wniosku zagadnienie nie stanowi, bowiem problemu o charakterze prawnym powstałego na tle konkretnych przepisów prawa, a sprowadza się do kwestionowania zasadności stanowiska Sądu Apelacyjnego w zakresie istnienia podstaw do stosowania w okolicznościach sprawy art. 5 k.c. W lakonicznym uzasadnieniu wniosku nie przedstawiono argumentów wskazujących na konieczność wypracowania reguł dotychczas nieomówionych w orzecnictwie i doktrynie.

Sąd Najwyższy prezentuje konsekwentnie pogląd, że zasady współżycia społecznego w rozumieniu art. 5 k.c. są pojęciem pozostającym w nierozłącznym związku z całokształtem okoliczności danej sprawy i w takim całościowym ujęciu wyznaczają podstawy, granice i kierunki jej rozstrzygnięcia w wyjątkowych sytuacjach, które przepis ten ma na względzie. Dlatego dla zastosowania art. 5 k.c. konieczna jest ocena całokształtu szczególnych okoliczności danego wypadku w ścisłym powiązaniu nadużycia prawa z konkretnym stanem faktycznym (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 1994 r., II CRN 127/94, nie publ. i z dnia 2 października 2015 r., II CSK 757/14, nie publ.). Stosowanie klauzuli generalnej jest uzasadnione zwłaszcza wówczas, gdy dochodzi do niezgodności funkcjonalnej i aksjologicznej pomiędzy obowiązującymi przepisami stworzonymi na miarę sytuacji typowych, a konkretnym stanem faktycznym poddanym ocenie. Zwroty użyte w art. 5 k.c. w istocie nawiązują do zasad słuszności, dobrej wiary w sensie obiektywnym, zasad uczciwości obowiązujących w stosunkach

cywilnoprawnych i lojalności wobec partnera oraz akceptowalnych i godnych ochrony reguł rzetelnego postępowania w stosunkach społecznych (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2000 r., I CKN 308/00, BSN 2001 Nr 1, str. 9 oraz z dnia 4 października 2001r, I CKN 458/00, nie publ.).

Postawa powódki z uwagi na jej pozycję ustrojową, do której pozwany mógł działać w zaufaniu podejmując decyzje w stosunku do nabytego z bonifikatą lokalu, może mieć istotne znaczenie przy ocenie zasadności sięgnięcia przez sąd do regulacji art. 5 k.c. (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2011 r., IV CSK 16/11, nie publ. i z dnia 6 października 2004 r., II CK 29/04, nie publ.). Bogactwo stanów faktycznych, implikujące niuansowanie oceny prawnej w zakresie możliwości kwalifikowania postępowania podmiotu domagającego się zwrotu zwaloryzowanej bonifikaty od jej beneficjenta, jako nadużycia prawa podmiotowego, w tego rodzaju sprawach przez sądy powszechne, nie stanowi problemu prawnego powstałego na tle konkretnych przepisów prawa, których rozstrzygnięcie niezbędne dla sprawy, stwarza realne i poważne trudności, przekraczające poziom występujący zwykle w przypadku każdego procesu decyzyjnego sądu orzekającego w konkretnej sprawie. W konsekwencji stosowanie klauzuli generalnej z art. 5 k.c. pozostaje domeną sądów *meriti*, a Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym, mógłby zakwestionować oceny tych sądów, gdyby były rażąco błędne i krzywdzące (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2015 r., III CSK 322/15, nie publ.).

Nie sposób również twierdzić, że zaistniała rozbieżność w orzecznictwie dotycząca stosowania art. 5 k.c. w sprawach dotyczących zwrotu bonifikaty. W zakresie stosowania art. 5 k.c. nie ma żadnego automatyzmu i nie można formułować dyrektyw o charakterze ogólnym, w oderwaniu od konkretnego stanu faktycznego danej sprawy. Zasady współżycia społecznego mogą stanowić podstawę do dokonania korektury w ocenie nietypowego wypadku, nie służą jednak do uogólnień w sytuacjach uznawanych za typowe.

Ponadto w orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie wyjaśniano problematykę stosowania art. 5 k.c. w sprawach o zwrot zwaloryzowanej bonifikaty (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2011 r., II CSK 494/10,

nie publ., z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CSK 640/10, nie publ., z dnia 25 listopada 2011 r., II CSK 111/11, nie publ., z dnia 24 stycznia 2013 r., II CSK 271/12, nie publ., z dnia 24 stycznia 2013 r., II CSK 286/12, nie publ., z dnia 20 sierpnia 2015 r., II CSK 555/14, nie publ., z dnia 19 listopada 2015 r., IV CSK 746/14, nie publ., i z dnia 2016 r., I CSK 167/15, nie publ.). Nie zachodzi, zatem podstawa do ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.